herpy

GEKKOER

Helmeted gecko

Diplodactylus galeatus

Diplodactylus galeatus er en lille, rødbrun ørkengekko fra bjergene i det centrale Australien med en lys, kraftigt tegnet hjelm på hovedet og en kort, tyk hale. Den er nataktiv, lever af insekter og kan holdes i et lille, tørt terrarie, men den er meget sjælden uden for Australien.

Familie: Diplodactylidae Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**7-9 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Ørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**40 × 25 × 25 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Hotspot	**29-31 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Kuld pr. år	**3-4**
Inkubation	**46-60 dage** ved 27-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er hverken opført på CITES eller i bilagene til EU's forordning 338/97 (slægten Diplodactylus er ikke blandt de australske slægter på CITES liste III). Der kræves derfor ingen CITES-papirer. Australien tillader stort set ikke eksport af sine vilde dyr, så dyr uden for landet stammer fra gamle opdrætsbestande og er meget sjældne i handlen. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav.

Om arten

Diplodactylus galeatus er let at kende på tegningen på hovedet. Issen er lys gulbrun og afgrænses bagtil af en rundet, mørk streg, som ligner kanten på en hjelm, og det er den, artsnavnet *galeatus*, 'med hjelm' på latin, henviser til. Kroppen er lyserød til mørkerød med tre til otte lyse gulbrune pletter, som hver har en mørk kant, og bugen er ensfarvet hvid. Halen er kort og tyk og har tværgående ringe af let forstørrede skæl.

Arten blev beskrevet af den amerikanske herpetolog Arnold Kluge i 1963 ud fra dyr fra Stuart Range i Sydaustralien. I 2024 viste en genetisk undersøgelse, at det, man før kaldte *Diplodactylus galeatus*, i virkeligheden er et kompleks af tre arter, som er svære at skelne på udseendet. Ældre oplysninger om udbredelse og pasning kan derfor dække flere arter. Kortet bygger på registrerede fund, og ikke alle artsbestemmelser er opdateret efter opsplitningen.

Dyret er lille. Kroppen bliver op til 56 mm fra snude til kloak, og halen er 44-60 % så lang som kroppen, så den samlede længde ligger omkring 7-9 cm. Vægten er ikke dokumenteret for arten, men de fleste arter i slægten vejer kun 3-5 g. Under tæerne sidder udvidede lameller, som giver et godt greb på sten.

Der er skrevet meget lidt om dens temperament, fordi den er nataktiv og holder sig skjult om dagen. Slægtens dyr er små og skrøbelige og egner sig bedre til at blive set på end til at blive håndteret.

Udbredelse og levested

Diplodactylus galeatus findes kun i Australien, i bjergområder i det sydlige Northern Territory og det nordlige South Australia. Typelokaliteten er Stuart Range i South Australia. De registrerede fund ligger mellem cirka 23 og 31 grader sydlig bredde på begge sider af grænsen mellem de to delstater, bl.a. i området omkring MacDonnell Ranges.

Afgrænsningen er usikker, fordi arten i 2024 blev splittet i et kompleks af tre arter. Der er enkelte registrerede fund i Western Australia og New South Wales, men de hører sandsynligvis til nære slægtninge eller er fejlbestemmelser. Kortet er derfor afgrænset efter fundene i Northern Territory og South Australia.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Diplodactylus galeatus lever i tørt, bjergrigt landskab i det indre Australien og holder sig især til tørre klippefremspring af kvarts. Gekkoerne i slægten *Diplodactylus* gemmer sig om dagen for den voldsomme varme under sten, i sprækker og i huller i jorden og går først på jagt, når det bliver køligt om natten. Det er sandsynligvis også sådan, denne art lever, men der findes næsten ingen undersøgelser af dens liv i naturen.

Klimaet er ørkenklima med meget varme somre, kølige vinternætter og så lidt regn, at arten kun sjældent møder fugtig luft. Slægten yngler fra september til februar, altså i det australske forår og sommer. Målinger af temperatur og fugtighed fra artens egne levesteder findes ikke.

Pasning

TERRARIET

Pasningen af *Diplodactylus galeatus* er ikke beskrevet udførligt, så anbefalingerne her bygger på slægten *Diplodactylus*. Et glasterrarie eller akvarie på omkring 20 liter er nok til et par. Regn derfor med mindst 40 × 25 × 25 cm (længde × bredde × højde) til to dyr, og gerne mere, hvis du vil have en gruppe eller et avlspar med flere hunner. Der må aldrig sidde to hanner sammen.

Indretningen kan være enkel, fordi gekkoen lever på jorden. Som bund bruges omkring 3 cm legesand. Sandet må ikke være for fint. Læg skjul i begge ender af terrariet, fx en omvendt plastboks med en indgang skåret i siden eller flade stykker kork og sten, så dyret kan sove roligt og regulere sin temperatur uden at blive stresset. Rens bunden ofte.

Låget skal slutte tæt, for gekkoerne er små og gode til at finde huller, men ventilationen skal være god, fordi arten kommer fra tørre egne.

TEMPERATUR

Heller ikke temperaturerne er undersøgt for *Diplodactylus galeatus*, så tallene bygger på slægten. Varmen skal ligge i den ene ende, så dyret kan vælge. Den varme ende skal holde omkring 29-31 °C og den kølige ende omkring 24 °C. Varm ikke hele terrariet op.

Varme nedefra er bedst, fx en varmemåtte eller varmetape under den ene ende, styret af en termostat. En nattemperatur er ikke dokumenteret, men et fald til omkring 18-22 °C om natten svarer til de kølige ørkennætter og er almindelig praksis for ørkengekkoer. Mål med digitale termometre i begge ender.

Før avl får dyrene en kølig periode på fire til otte uger ved ca. 16-18 °C uden foder, hvorefter de langsomt varmes op igen. Temperaturerne er lånt fra slægten og ikke afprøvet på netop denne art.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Diplodactylus galeatus kommer fra tørre egne, og slægten foretrækker et tørt miljø uden megen luftfugtighed. Et præcist tal er ikke dokumenteret, men omkring 30-50 % passer til et tørt terrarie. Sprøjt let med lunkent vand i den kølige ende to til tre gange om ugen, også i skjulet, så dyret har en fugtig plet til hudskiftet.

Gekkoerne drikker helst dråber fra væggene og skjulene frem for af en skål, men en lille, lav skål med frisk vand skader ikke. Den må ikke stå ved varmekilden, hvor den gør luften fugtig. Unger tørrer hurtigt ud og skal sprøjtes hver dag, men kun så meget, at der sidder dråber at drikke, ikke så luften bliver fugtig.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Diplodactylus galeatus er nataktiv, og som resten af slægten har den ikke brug for UVB. Giv 10-12 timers lys om dagen, gerne styret af et tænd-sluk-ur, og lad der være mørkt om natten. Lyset kan være en almindelig LED eller et lysstofrør. Et svagt UVB-lys er valgfrit og ikke dokumenteret for netop denne art. Vælger du det, så sørg for rigeligt med skygge, fordi dyret gemmer sig om dagen. Brug ikke varmelamper, som tørrer terrariet for meget ud, og stil ikke terrariet i direkte sol.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Diplodactylus galeatus lever af små insekter. Fårekyllinger er et godt grundfoder, men andre små insekter som mindre græshopper, små dubia-kakerlakker og en gang imellem voksmøllarver kan også bruges. Insekterne må højst være to tredjedele så store som dyrets hoved. Giv omkring fem fårekyllinger hver anden dag, og hellere mange små måltider end få store.

Fodr insekterne godt, før de kommer i terrariet, fx med et færdigt insektfoder eller babygrød og grønt, og pudr dem med kalk ved hvert andet måltid. Pudr desuden med et vitamintilskud ca. en gang om ugen. Fjern insekter, der ikke bliver spist, efter et par timer, så de ikke stresser dyret. Det er ikke dokumenteret, hvad arten spiser i naturen. Enkelte andre arter i slægten lever næsten kun af termitter, men det kendes ikke fra denne art.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Diplodactylus galeatus er stille og lidt sky. Om dagen sover den i sit skjul og bliver aktiv, når lyset slukkes. Slægten er ret aktiv om aftenen, hvor dyrene patruljerer rundt i terrariet. Håndtering er unødvendig og bør være sjælden og kort. Dyret oplever man bedst ved at se på det om aftenen. Tag aldrig fat i halen, for den kan smides, og den udgør omkring en tredjedel af dyrets vægt.

Slægten kan holdes enkeltvis eller i grupper, men to hanner må aldrig gå sammen, fordi de slås. Et avlspar eller en han med to hunner er den almindelige holdform i avl. Hold øje med bid og dyr, der trækker sig tilbage, og del dem, hvis der er uro.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne af *Diplodactylus galeatus* kendes på en tydelig bule under halroden og på små sporer over bulen: en gruppe på to til seks skæl, der er mindst dobbelt så store som skællene omkring dem. Hunner kan også have en let bule, men den er glat og uden fordybning. Hunner i slægten kan blive kønsmodne omkring etårsalderen, men vent, til de har nået fuld voksenvægt og -størrelse, fordi unge hunner lettere får kalkmangel og æglægningsbesvær. Tal for netop denne art findes ikke.

PARRING

I naturen yngler slægten i det australske forår og sommer, fra september til februar. Med kunstige årstider kan man få dyrene til at yngle på alle tider af året. Til avl af *Diplodactylus galeatus* kan man følge den metode, der bruges for slægten: Dyrene køles ned i fire til otte uger ved omkring 16-18 °C uden foder og varmes derefter langsomt op, og som regel begynder parringen kort efter.

Den almindelige avlsgruppe er en han og to hunner. Når sæsonen er slut, skiller man hanner og hunner, så hunnerne får hvile. Tallene er lånt fra slægten og ikke undersøgt for denne art.

ÆGLÆGNING OG KULD

En til to måneder efter parringen er hunnen af *Diplodactylus galeatus* synligt tykkere og klar til at lægge æg. Et kuld er typisk to æg, og hos denne art er de omkring 2 cm lange og 1 cm brede. De fleste hunner i slægten lægger flere kuld i en sæson, og erfarne avlshunner giver ofte tre til fire kuld om året. Hos netop *D. galeatus* er der set ned til 18-21 dage mellem kuldene og en æglægningssæson fra september til marts.

Stil en æglæggekasse med fugtig vermiculite i terrariet, fx en plastboks med et lille hul i låget, placeret i terrariets forreste hjørne. Giv hunnen ekstra kalk og insekter i sæsonen, og stop avlen, hvis hun taber sig.

INKUBATION

Tag æggene af *Diplodactylus galeatus* forsigtigt op, og læg dem i en boks med tætsluttende låg og fugtig vermiculite. Hvert æg lægges i en lille fordybning i overfladen. Æg af *Diplodactylus* inkuberes typisk ved 30 °C og klækker efter omkring 60 dage. For netop denne art anbefales 27-30 °C, og her er klækningstiden angivet til 46-55 dage. Boksen åbnes to gange om ugen for at skifte luften, og kondens på låget tørres af.

Det er ikke undersøgt, om kønnet afhænger af temperaturen, eller om æggene tåler lavere temperaturer, så brug en stabil inkubator og hold dig inden for 27-30 °C.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne af *Diplodactylus galeatus* er omkring en fjerdedel så store som de voksne, når de klækkes, og bliver hurtigt aktive. Flyt dem straks til en lille boks på størrelse med en skoæske med sand og to skjul, og hold dem hver for sig, så de får ro. De tørrer hurtigt ud, så sprøjt dem en gang om dagen, så der sidder vanddråber på væggene, uden at luften bliver fugtig.

Når ungen har skiftet hud første gang, som normalt sker inden for en uge, kan den få helt små fårekyllinger. Pudr dem med kalk og vitaminer som til de voksne. Det kan formentlig være svært at få ungerne til at æde.

Sundhed og typiske fejl

Der er ikke beskrevet særlige sygdomme hos *Diplodactylus galeatus*, men de almindelige risici ved små ørkengekkoer gælder:

- Udtørring, især hos nyklækkede unger. De skal sprøjtes hver dag, så de kan drikke dråber.
- For lidt kalk og D3-vitamin, især hos avlshunner. Det giver bløde knogler og æglægningsproblemer. Pudr insekterne regelmæssigt og lad ikke unge hunner yngle.
- Fint sand, der indåndes eller sluges. Brug groft legesand, og rens bunden ofte.
- For meget fugt i hele terrariet, som giver hudproblemer. Hold terrariet tørt, og sørg for god ventilation.
- Stress ved håndtering eller slagsmål mellem hanner, som kan få dyret til at smide halen. Den vokser ud igen, men det er en stor belastning.

Et sundt dyr er aktivt om aftenen og har en fyldig hale. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis gekkoen taber sig, ikke spiser eller virker slap. Kun få dyrlæger har erfaring med så små dyr.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.